

חולין כח

עניין: גימטריא

תוספות

ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים
בבהמה. י"מ דדריש בגימטריא
 דכאשר אל"ף אחד צעוף שי"ן שנים
 צצהמה רי"ש רוצו של אחד כמוהו
 רוצ אחד צעוף ורוצ שנים צצהמה
 וראשי תיבות^ל למפרע של כאשר היו
 רוצו של אחד כמוהו: **אתא כי**

דעת זקנים מבעלי התוספות דברים יב, כא
 שיתנו עיניהם עליהם: (כא) כאשר צויתיד. מכאן אמרו רבו' צמס'
 חולין מלמד שנלשויה משה על הקנה ועל הושט ועל רוצ אחד צעוף
 ועל רוצ שנים צצהמה ואמר הרצ יעקב מקורבי"ל כאשר צויתיד עולה
 כמו רוצ אחד צעוף ורוצ שנים צצהמה ודוק ותשכח. ד"א אש"ר
 אל"ף אחד שי"ן שני' רי"ש רוצ, ונוקי המוע' בלוחו ששחיתו מועט
 דהיינו צעוף הרי אחד צעוף ושנים צצהמה ורוצ קאי אחריוהו:

קול הרמ"ז נזיר פ"א מ"ג

שהגמטריה היא אחת מל"ב מדות של ר"א בן רבי יוסי
 הגלילי.

ל"ב מידות שהתורה נדרשת בהם

מסוף מסכת ברכות

ר"א בנו של ריה"ג אומר בשלשים ושתים
 מדות התורה נדרשת:

- (א) ברבוי. (ב) במעוט. (ג) ברבוי אחר רבוי.
- (ד) במעוט אחר מעוט. (ה) בק"ו מפורש.
- (ו) בק"ו סתום. (ז) בגו"ש. (ח) בבנין אב.
- (ט) בדרך קצרה. (י) מדבר שהוא שנוי.
- (יא) מסדור שנחלק. (יב) מדבר שבא ללמד
 ונמצא למד. (יג) מכלל שאחריו מעשה והוא
 פרטו של ראשון. (יד) מדבר גדול שהוא נתלה
 בקטן ממנו להשמיע האוזן בדרך שהיא
 שומעת. (טו) משני כתובים המכחישים זא"ז
 עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.
- (טז) מדבר שהוא מיוחד במקומו. (יז) מדבר
 שאינו מפורש במקומו ומתפרש במקום
 אחר. (יח) מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל.
- (יט) מדבר שנאמר בזה וה"ה לחברו. (כ) מדבר
 שנאמר בזה ואינו ענין לו אבל הוא ענין
 לחברו. (כא) מדבר שהוקש לשתי מדות ואתה
 נותן לו כח היפה שבשניהם. (כב) מדבר
 שחברו מוכיח עליו. (כג) מדבר שהוא מוכיח
 על חברו. (כד) מדבר שהיה בכלל ויצא מן
 הכלל ללמד על עצמו. (כה) מדבר שהיה
 בכלל ויצא מן הכלל ללמד על חברו.
- (כו) ממשל. (כז) ממועל. (כח) מנגד. (כט) מלשון
 גימטריא. תרי אפי. חד אפי בחילוף
 האותיות. וחד שהוא בחשבון אותיות.
 (ל) מלשון נוטריקון. (לא) ממוקדם ומאוחר
 שהוא בענין. (לב) ממוקדם ומאוחר
 שבפרשיות:

אבות פ"ג מ"ח

תקופות^{קמג} וגמטריאות^{קמז}, פּרפּראות^{קמח} לַחֲקָמָה^{קמח}:

תוספות יו"ט

וגמטריאות. פירש הר"צ חשבון האותיות. כמו (בראשית מ"ג) רצו שמה שאמר יעקב רמו לרד"ו שנים שיעמדו
 ישראל במצרים. וכן (ויקרא ט"ו) צו"מ יבא אהרן רמו לבית ראשון שיעמוד מ"י שנים גם רש"י פי' גימטריאות
 חשבון האותיות ונוטריקון. וכן צערוך פירוש גימטריאות שבמקום אחד כותבין א'. במקום מאה כותבין ק' ע"כ.
 ונראה לי שהוא שם מושאל ולקוח מלשון יון שקוראים כן לחכמת המדידה והמשצורת. וחכמינו השאלו השם לכל
 עניני חשבון ומספר וכ"כ המפרש להלכות קדוש החודש פרק שמונה עשר [הלכה י"ג] וראשי דרך חיים
 שפרש כן לגימטריאות דמשנתנו שרצה לומר חכמת המדידה והמשצורת ע"כ. [כדלמא [נרש"י] פרק כלל גדול
 דף ע"ה] וא"כ ראוי הדברים למי שאמרן. לפי שעל רבי אליעזר חסמא זה העיד רבי יהושע שידוע לשער כמה
 טפות יש בים כדלמא נפ"ג דהוריות דף י'. וזה חכמת ההנדסה שהקדמוניו המדידה והמשצורת. ולפי שהוא

השמים ידע ויכיר הצורה יתברך כי הוא רוצב שמים. שמהנרכב יודע הרוכב. ואף לפי רש"י והר"צ בגימטריאות
 שהן חשבון האותיות אפשר לפרש שר"ל לחכמה חכמת האלהות והוא שבספר יצירה ודומיו שמשמשים מאד
 במשכני האותיות ונוטריקון וצירופיהם. ולפ"ז אפשר ג"כ לומר שכיון התנהג בתקופות וגימטריאות לשני הענינים
 ציחד שהתקופות הם פרפראות לחכמה המושגת בעיון ונחקר. וגימטריאות הם פרפראות לחכמת האלהות
 המקובלת אללנו כל זה נראה לי:

רמב"ן ספר הגאולה

ואם ישיב אדם עלי. בסמכיל על חשבון האותיות שקורין אותה גימטריא. וידמה בעיניו
 כי הוא הבל וריק¹⁹, בעבור שיוכל אדם להוציא כמה פסוקים לענין רע וזר בחשבון
 הזה. אנחנו משיבים ומודיעים לשואל הענין הזה * באשר הוא אמת. כי אין אדם רשאי
 לדון בחשבון גימטריאות ולהוציא מהן ענין עלה בדעתו. אבל קבלה ביד רבותינו חכמי
 התלמוד הקדושים ז"ל כי נמסרו למשה בסיני גימטריאות ידועות * להיות זכר ואות לענין
 הנאמר על פה, עם שאר התורה שבעל פה. בענין אגדה, ומהן באסור והתר, כמו שאמר²⁰
 סתם נזירות שלשים יום דכתיב יהיה, והענין הזה כענין הגזרה שוה שהרבה גופי תורה²¹
 תלוין בה, והוא ענין שיכול אדם להוציא ממנו דברים רעים וסותרים עקרי התורה *, אלא
 שאמר²² בה אין אדם דן גזרה שוה מעצמו²², והנה היא לקיים ולא לסתור.